

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 61g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a unor
prevederi din articolele 488 alin. (2) lit. d), 489 alin. (1) și 490
din Codul de procedură civilă
*(examinarea cererii de confirmare a tranzacției
prin care părțile previn un proces civil)*

CHIȘINĂU
12 august 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 19 martie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 12 august 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea nr. 61g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a următoarelor prevederi din Codul de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003:

- „după caz” din articolul 488 alin. (2) lit. d);
 - „în termen de 15 zile lucrătoare de la data depunerii, fără citarea părților” din articolul 489 alin. (1) și
 - articolul 490 prin prisma lipsei posibilității ca cererea de confirmare a tranzacției să fie admisă parțial,
- ridicată de dna Ludmila Kozlova, pârâtă în dosarul nr. 2r-151/21, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători ai Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău (format din doamnele Ana Panov și Liuba Pruteanu și domnul Ion Țurcan), în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 5 noiembrie 2019, dl Lilian Moldovanu a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva nei Ludmila Kozlova cu privire la confirmarea tranzacției de împăcare, prin care părțile previn un proces civil, încheiată în fața unui mediator pe 19 iulie 2018, în baza contractului de mediere nr. 75 din 6 iulie 2018, și eliberarea titlului executoriu.

4. Prin Încheierea din 6 decembrie 2019, Judecătoria Orhei, sediul Telenеști, a admis cererea de confirmare a tranzacției de împăcare și a eliberat titlul executoriu privind încasarea sumei de 772 760 lei.

5. Pe 20 decembrie 2019, dna Ludmila Kozlova a depus un recurs împotriva încheierii menționate *supra*.

6. Prin Decizia din 23 martie 2020, Curtea de Apel Chișinău a admis recursul dnei Ludmila Kozlova, a casat încheierea din 6 decembrie 2019 și a restituit cauza la rejudecare, în aceeași instanță, de un alt complet de judecată.

7. Prin Încheierea din 21 mai 2020, Judecătoria Orhei, sediul Telenești, a admis cererea de confirmare a tranzacției de împăcare formulată de dl Lilian Moldovanu și a eliberat titlul executoriu privind încasarea sumei de 772 760 lei.

8. Pe 5 iunie 2020, dna Ludmila Kozlova a depus un recurs împotriva încheierii menționate *supra*.

9. Prin Decizia din 6 octombrie 2020, Curtea de Apel Chișinău a admis recursul dnei Ludmila Kozlova, a casat încheierea din 6 decembrie 2019 și a restituit cauza la rejudecare, în aceeași instanță, pentru a fi examinată de un alt complet de judecată.

10. Prin Încheierea din 15 decembrie 2020, Judecătoria Orhei, sediul Telenești, a admis cererea de confirmare a tranzacției de împăcare formulată de dl Lilian Moldovanu și a eliberat titlul executoriu privind încasarea sumei de 772 760 lei.

11. Pe 30 decembrie 2020, dna Ludmila Kozlova a depus un recurs împotriva Încheierii din 15 decembrie 2020.

12. Pe 17 februarie 2021, dna Ludmila Kozlova a ridicat excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 488 alin. (2) lit. d), 489 alin. (1) și 490 din Codul de procedură civilă.

13. Prin Încheierea din 11 martie 2021, Curtea de Apel Chișinău a admis (potrivit dispozitivului) cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate a prevederilor articolelor 488 alin. (2), 489 alin. (1) și 490 din Codul de procedură civilă și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

14. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.
[...].”

15. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 488

Conținutul cererii de confirmare a tranzacției prin care părțile previn un proces civil și de eliberare a titlului de executare silită

„[...].”

(2) La cererea de confirmare a tranzacției prin care părțile previn un proces civil și de eliberare a titlului de executare silită se anexează:

- a) tranzacția în original;
- b) convenția de mediere, dacă o astfel de convenție a fost încheiată;
- c) copia de pe procesul-verbal privind încetarea procesului de mediere;
- d) după caz, actele ce atestă executarea parțială a tranzacției.**

[...].”

Articolul 489

Examinarea cererii de confirmare a tranzacției prin care părțile previn un proces civil

„(1) Cererea de confirmare a tranzacției prin care părțile previn un proces civil se examinează în regim de urgență, **în termen de 15 zile lucrătoare de la data depunerii, fără citarea părților.** Instanța trimite părții care se opune executării benevole a tranzacției copiile de pe cererea de confirmare a tranzacției și de pe materialele anexate, stabilind un termen pentru prezentarea referinței.

(2) Dacă instanța consideră necesar, aceasta convoacă părțile interesate pentru audieri, înștiințându-le despre data, ora și locul ședinței, fără întocmirea procesului-verbal.

[...].”

Articolul 490

Soluționarea cererii de confirmare a tranzacției prin care părțile previn un proces civil

„(1) În cazul admiterii cererii, judecătorul emite o încheiere privind confirmarea tranzacției, în care se indică:

- a) numărul dosarului și data eliberării încheierii;
- b) instanța, numele și prenumele judecătorului care a emis încheierea;
- c) numele și prenumele sau denumirea părților care au încheiat tranzacția, domiciliul sau sediul și, după caz, datele lor bancare, precum și alte date de contact;
- d) numele și prenumele sau denumirea părții care a solicitat confirmarea tranzacției;
- e) constatările și concluziile instanței privind admiterea sau respingerea cererii.
- f) caracterul executoriu al încheierii rămase definitive;
- g) termenul și modul de contestare a încheierii.

(2) Concomitent cu emiterea încheierii prevăzute la alin. (1), judecătorul eliberează și titlul executoriu, susceptibil de executare silită.

(3) Dacă se refuză confirmarea tranzacției, instanța judecătorească pronunță o încheiere motivată, care poate fi atacată cu recurs.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

16. Autorul excepției menționează că, potrivit articolului 488 alin. (2) lit. d) din Codul de procedură civilă, persoana care depune cererea de confirmare a tranzacției de împăcare trebuie să anexeze acte care confirmă achitarea parțială a tranzacției. În caz contrar, instanța de judecată nu dă curs cererii de confirmare a tranzacției. Totuși, la momentul primirii cererii, instanța de judecată nu cunoaște dacă tranzacția a fost executată sau nu, mai ales dacă a fost executată parțial. Ulterior, dacă se probează faptul că persoana care depune cererea nu a anexat acte care confirmă achitarea parțială a tranzacției, instanța nu poate restitui cererea de confirmare a tranzacției. Prin urmare, la etapa primirii cererii, partea care se opune executării benevole a tranzacției nu are mijloace pentru a-și apăra poziția în cazul în care tranzacția a fost executată parțial.

17. Autorul excepției susține că termenul de 15 zile lucrătoare pentru examinarea cererii de confirmare a tranzacției de împăcare este insuficient din punct de vedere al prezentării de către partea care se opune executării benevole a tranzacției a actelor privind executarea parțială a tranzacției și, prin urmare, insuficient pentru a-și pregăti apărarea. Acest termen este incompatibil cu conceptul de termen rezonabil de judecare a cauzei.

18. Autorul excepției susține că articolele 489 și 490 din Codul de procedură civilă nu prevăd obligația motivării încheierii de admitere a cererii de confirmare a tranzacției de împăcare și nici posibilitatea atacării acestei încheieri. Acest fapt creează o incertitudine juridică pentru partea care se opune executării benevole a tranzacției. De asemenea, articolul 490 din Cod nu reglementează posibilitatea admiterii parțiale a cererii de confirmare a tranzacției de împăcare. Această omisiune afectează dreptul de proprietate al părții care se opune executării benevole a tranzacției, mai ales al celui de bună-credință care a executat parțial tranzacția.

19. Prin urmare, autorul excepției susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 20, 23 și 46 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

20. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

21. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

22. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, ridicată de o parte într-un proces pendinte la instanța de drept comun (a se vedea § 2 *supra*), este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

23. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile menționate la § 1 *supra*.

24. Sub acest aspect, Curtea subliniază că autorul excepției a solicitat, *inter alia*, în cererea sa adresată instanței de drept comun, ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 488 alin. (2) lit. d) din Codul de procedură civilă. Instanța de recurs a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate a articolului 488 alin. (2) din Codul de procedură civilă în întregime (a se vedea §§ 12-13 *supra*).

25. Totuși, în excepția de neconstituționalitate adresată Curții, autorul solicită, *inter alia*, doar controlul constituționalității articolului 488 alin. (2) lit. d) din Codul de procedură civilă. Cu privire la celelalte prevederi ale aceluiași articol, autorul sesizării nu a prezentat argumente privind pretinsa lor neconformitate cu prevederile Constituției. În aceste condiții, Curtea va analiza doar textele contestate de autor în excepție.

26. Curtea notează că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

27. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect examinarea unui recurs împotriva încheierii instanței de judecată, prin care s-a admis cererea de confirmare a tranzacției de împăcare (a se vedea §§ 9-13 *supra*). Astfel, Curtea a admis că instanța de recurs va verifica modul în care au fost aplicate prevederile criticate în cauza pe care o examinează.

28. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 44 din 1 aprilie 2021, § 20; DCC nr. 69 din 18 mai 2021, § 19; DCC nr. 95 din 17 iunie 2021, § 28).

29. Sub acest aspect, Curtea observă că autorul excepției a susținut că prevederile contestate contravin articolelor 20 alin. (1) [*accesul liber la justiție*], 23 alin. (2) [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*] și 46 [*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*] din Constituție. Autorul excepției a mai prezentat argumente referitoare la încălcarea dreptului la apărare, prevăzut de articolul 26 din Constituție.

30. Cu privire la incidența articolului 23 alin. (2) din Constituție, Curtea subliniază că acesta nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturile garantate de Constituție (a se vedea HCC nr. 25 din 29 octombrie 2020, § 29; HCC nr. 3 din 14 ianuarie 2021, § 22; DCC nr. 95 din 17 iunie 2021, § 30).

31. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că dreptul la apărare, garantat de articolul 26 din Constituție, reprezintă totalitatea prerogativelor și posibilităților pe care persoanele le au, potrivit legii, în vederea apărării intereselor lor. Atunci când persoana nu are posibilitatea de a prezenta toate probele legitime și de a-și demonstra nevinovăția, ea nu poate utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa. Curtea reamintește că condiția procesului echitabil trebuie înțeleasă ca o asigurare a respectării principiilor fundamentale ale unui proces judiciar, *i.e.* principiul contradictorialității și principiul dreptului la apărare, ambele instituind

egalitatea deplină a părților în proces (a se vedea HCC nr. 22 din 6 august 2020, § 29; DCC nr. 55 din 11 iunie 2018, § 23).

32. Cu privire la incidența articolului 26 din Constituție, autorul excepției a susținut că textul „după caz” din articolul 488 alin. (2) lit. d) din Codul de procedură civilă încalcă dreptul părții care se opune executării benevole a tranzacției de a-și apăra poziția sa. În acest sens, Curtea subliniază că articolul 488 alin. (2) din Cod stabilește actele care trebuie anexate de către persoană la cererea de confirmare a tranzacției prin care părțile previn un proces civil și de eliberare a titlului de executare silită. Prin textul „după caz” de la articolul 488 alin. (2) lit. d) din Cod, legislatorul a stabilit că persoana care depune cererea de confirmare a tranzacției trebuie să prezinte actele care atestă executarea parțială a tranzacției, dacă executarea a avut loc. Dacă tranzacția nu a fost executată, persoanei care depune cererea de confirmare a tranzacției nu-i poate fi imputată obligația de a prezenta actele care atestă executarea parțială a tranzacției. În cazul executării parțiale a tranzacției, legislatorul a avut în vedere buna-credință a persoanei care depune cererea de confirmare a tranzacției de a prezenta actele care confirmă executarea parțială a tranzacției. În cazul neprezentării actelor în discuție de persoana care depune cererea, partea care se opune executării benevole a tranzacției are dreptul să formuleze o referință și să anexeze acte, inclusiv acte care confirmă executarea parțială a tranzacției (articolul 489 alin. (1) coroborat cu articolul 186 din Cod). Prin urmare, textul contestat nu restrânge exercițiul dreptului la apărare garantat de articolul 26 din Constituție.

33. Cu privire la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea subliniază că acesta reglementează dreptul de acces liber la justiție și își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul la un proces echitabil. În acest sens, autorul excepției a pretins că termenul de 15 zile lucrătoare prevăzut de articolul 489 alin. (1) din Codul de procedură civilă este insuficient pentru a-și pregăti apărarea, contrar dreptului la un proces echitabil.

34. Curtea subliniază că cererea de confirmare a tranzacției prin care părțile previn un proces civil se examinează în regim de urgență, în termen de 15 zile lucrătoare de la data depunerii, fără citarea părților. Dacă instanța consideră necesar, aceasta convoacă părțile interesate pentru audieri, comunicându-le despre data, ora și locul ședinței, fără întocmirea procesului-verbal. În toate cazurile, instanța îi trimite părții care se opune executării benevole a tranzacției copiile cererii de confirmare a tranzacției și a materialelor anexate, stabilind un termen pentru prezentarea referinței (articolul 489 alin. (1)-(2) din Cod).

35. Sub acest aspect, Curtea reamintește că folosirea termenelor vizează asigurarea bunei-administrații a justiției. Durata termenului este o chestiune în privința căreia statul dispune de o marjă de apreciere, cu condiția ca termenul să nu fie atât de scurt, încât să fie inacceptabil (a se vedea, *mutatis mutandis*, *J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd v. Regatul Unit*, 30 august 2007). De principiu, instituirea unor termene nu ridică, *per se*, o problemă în baza articolului 6 § 1 din Convenția Europeană (a se vedea

Mamikonyan v. Armenia, 16 martie 2010, § 29; *Marc Brauer v. Germania*, 1 septembrie 2016, § 36) [DCC nr. 106 din 1 iulie 2021, § 29].

36. Așadar, examinarea cererii de confirmare a tranzacției prin care părțile previn un proces civil și de eliberare a titlului executoriu reprezintă o procedură specială/simplificată și oferă avantajul soluționării cu celeritate a acestei cereri. Curtea nu consideră că termenul de 15 zile lucrătoare pentru examinarea cererilor de confirmare a tranzacțiilor poate fi apreciat, la modul abstract, ca unul insuficient pentru realizarea garanțiilor procedurale garantate de dreptul la un proces echitabil. Caracterul suficient al termenului în discuție poate fi apreciat doar în baza unei analize contextuale, având în vedere circumstanțele unui caz concret. În acest context, este important ca legislatorul să stabilească mecanisme care le-ar permite instanțelor judecătorești să aprecieze caracterul suficient al termenului oferit pentru pregătirea referinței de partea care se opune executării benevole a tranzacției.

37. În acest caz, Curtea reține că examinarea cererii de confirmare a tranzacției nu exclude asigurarea unor garanții părții care se opune executării benevole a tranzacției, una dintre acestea fiind prezentarea referinței în termenul stabilit de instanța de judecată.

38. Cu privire la incidența articolului 20 din Constituție, autorul excepției a mai susținut că articolul 490 din Codul de procedură civilă nu ar reglementa obligația motivării încheierii de admitere a cererii de confirmare a tranzacției de împăcare și nici posibilitatea atacării acestei încheieri.

39. Sub acest aspect, Curtea observă că articolul 490 alin. (1) din Codul de procedură civilă stabilește conținutul încheierii de admitere sau de respingere a cererii de confirmare a tranzacției. Astfel, în cazul admiterii sau respingerii cererii de confirmare a tranzacției prin care părțile previn un proces civil și de eliberare a titlului de executare silită, instanța de judecată emite o încheiere care conține, *inter alia*, constatările și concluziile instanței privind admiterea sau respingerea cererii (articolul 490 alin. (1) lit. e) din Cod).

40. De asemenea, articolul 490 alin. (1) din Cod reglementează și faptul că instanța de judecată va indica, în încheiere, termenul și modul de contestare a acesteia. Totodată, Curtea reține că dreptul autorului excepției de a contesta încheierea de admitere a cererii de confirmare a tranzacției nu este afectat, de vreme ce autorul a ridicat excepția de neconstituționalitate în contextul contestării încheierii de confirmare a tranzacției de împăcare. Prin urmare, Curtea nu reține incidența articolului 20 din Constituție în prezenta cauză.

41. Cu privire la incidența articolului 46 din Constituție, autorul excepției a pretins că articolul 490 din Codul de procedură civilă nu reglementează posibilitatea instanței de judecată de a admite parțial cererea de confirmare a tranzacției în cazul executării parțiale a acesteia.

42. În acest context, Curtea observă că, sub aparența unor critici referitoare la neconstituționalitatea articolului 490 din Cod, autorul sesizării își exprimă, prin argumentele invocate, dezacordul cu felul în care au fost interpretate și aplicate prevederile contestate în cauza sa, în special cu modul de soluționare a cererii de confirmare a tranzacției de instanța de judecată. Curtea reamintește că aspectele legate de interpretarea și aplicarea legii nu țin

de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 6 din 11 ianuarie 2021, § 26; DCC nr. 8 din 26 ianuarie 2021, § 47; DCC nr. 59 din 22 aprilie 2021, § 31).

43. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 488 alin. (2) lit. d), 489 alin. (1) și 490 din Codul de procedură civilă, ridicată de dna Ludmila Kozlova, pârâtă în dosarul nr. 2r-151/21, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 12 august 2021

DCC nr. 132

Dosarul nr. 61g/2021